

SJABBAT SJALOM

Sjabbat Weekblad voor Nederland

Jaargang IX, Nr. 319

Parasjat Mikeets

2 Tevet 5770
19 december 2009

Overzicht Mikeets (Genesis 41:1-44:17)

Het is twee jaar later. Para'o heeft gedroomd. Hij is ontevreden met de pogingen van zijn raadgevers om de dromen te verklaren. De opperschenker van Par'o herinnert zich hoe Joséf zijn droom nauwkeurig verklaard heeft in de gevangenis en vertelt dat aan Par'o. Joséf wordt uit de gevangenis gehaald en voor Par'o geleid. Hij verklaart dat er spoedig zeven jaren van overvloed zullen komen, gevolgd door zeven jaren van hongersnood. Hij raadt Par'o aan een wijs man aan te stellen die het graan in de jaren van overvloed zal opslaan, ter voorbereiding van de hongersnood. Par'o stelt Joséf aan als onderkoning om op de uitvoering van dit project toe te zien. Par'a geeft Joséf een Egyptische naam, Tsafnat Paneach, en geeft hem Osnat, de dochter van zijn voormalige meester tot vrouw. Egypte wordt het graanpakhuis van de wereld. Joséf krijgt twee zonen, Menasje en Efraïm. Ja'akov zendt zijn zonen naar Egypte om voedsel te kopen, want ook in Kena'an is hongersnood. De broers worden naar Joséf gebracht en zij buigen voor hem. Joséf herkent hen, maar zij herkennen hem niet. Denkend aan zijn dromen speelt Joséf de rol van een Egyptische heerser en reageert hard, en beschuldigt hen van spionage. Joséf verkoopt hen voedsel, maar houdt Sjim'on gegijzeld, totdat zijn broers Benjamin gebracht hebben als bewijs van hun eerlijkheid. Joséf geeft zijn dienaren de opdracht het aankoopgeld voor het voedsel terug te doen in hun tassen. Op de terugweg ontdekken zij het geld en hun hart zinkt in hun schoenen. Zij keren terug naar Ja'akov en vertellen hem alles. Ja'akov weigert Benjamin naar Egypte te laten gaan, maar wanneer de hongersnood ondragelijk wordt, stemt hij toe. Jehoeda garandeert Benjamins veiligheid en de broers gaan naar Egypte. Joséf verwelkomt de broers uitgebreid als belangrijke gasten. Wanneer hij Benjamin terugziet, rent hij de kamer uit en huilt. Joséf geeft zijn dienaren de opdracht het aankoopgeld voor het voedsel weer terug te doen in de zakken en de wijnbeker, waaruit hij gedronken heeft, in de zak van Benjamin te doen. Wanneer de wijnbeker ontdekt wordt, eist Joséf dat Benjamin voor straf zijn slaaf wordt. Jehoeda tracht tussenbeide te komen en biedt zichzelf aan in plaats van Benjamin, maar Joséf weigert.

Door Ohr Somayach in Jeruzalem, Israël

©1998 Ohr Somayach International - Alle rechten voorbehouden

De Haftara voor de tweede Sjabbat Chanoeka

Melachiem I, 7:40-50

Vers 7:40-47: Chiram vervaardigt de koperen voorwerpen voor het Beit HaMikdasj. Vers 48-50: Koning Salomo geeft opdracht om de gouden voorwerpen voor het Beit HaMikdasj te vervaardigen.

Het verband met Chanoeka

De Gemara (*Megilla* 31a) zegt: „Op een Sjabbat welke samenvalt met Chanoeka, lezen we de haftara die de menora beschrijft die de Profeet Zacharja zag in een visioen. Wanneer er twee Sjabbatot op Chanoeka vallen, dan lezen we de hiervoor genoemde haftara op de eerste Sjabbat en de beschrijving van de menora van Koning Sjlomo op de tweede Sjabbat.”

Deze haftara die handelt over de voorwerpen die Koning Salomo liet maken voor het Eerste Beit HaMikdasj, werd gekozen omdat er ook in gerefereerd wordt aan de menora, het onderwerp van het wonder van Chanoeka.

We zouden kunnen vragen waarom Zecharja gekozen werd voor de eerste Sjabbat, ondanks dat Koning Salomo veel eerder leefde.

R. Jacobson, in zijn boek *Chazon Hamikra*, citeert een verklaring van Rabbeinoe Nissiem (in diens aantekeningen op de *Rif* op *Megilla*): Hoewel Koning Salomo's Menora er eerder was, werd de voorkeur gegeven aan de menora van Zecharja, omdat die zinspeelt op de toekomstige tijd, waardoor die als belangrijker beschouwd wordt.

Bereisjiet Hoofdstuk 42 – Parasjat Mikeets

42. 1. Toen Ja'akov zag dat er koren was in Egypte, zei Ja'akov tegen zijn zonen: „Wat zitten jullie elkander aan te kijken?”

42. 1. Toen zag Ja'akov dat er koren was in Egypte – En hoe zag hij dat? Hij zag het immers niet maar hoorde het, want er is gezegd (in vers 2): *zie, ik heb gehoord.. enz.* Wat betekend dus *hij zag?* Hij zag door de spiegel van de Heilige [door de profetische geest was het, alsof hij werkelijk zag (*Ond.*)], dat hij nog hoop had in Egypte; maar het was geen werkelijke profetie, waarbij hem duidelijk te kennen gegeven werd dat dit Joseef was (*Rasji*).

Waarom kijken jullie naar elkaar? – Waarom vertonen jullie zich aan de zonen van Jisjmaël en de zonen van Esav, alsof jullie verzadigd zijn? Op dat ogenblik hadden zij nog koren. En mij schijnt de eenvoudige zin, van „Waarom kijken jullie naar elkaar” te zijn: Waarom zullen allen naar jullie kijken en zich over jullie verwonderen dat jullie geen voedsel zoeken voordat alles wat

jullie bezitten, op is? En uit de mond van anderen heb ik gehoord, dat het een uitdrukking voor: vermageren is: „waarom zullen jullie mager worden door de honger?” En met de eerste verklaring komt overeen: *en hij die anderen verzadigt, die zal ook zelf verzadigd worden* (Spreuken 11: 25) (*Rasji*).

Waarom blijven jullie hier? Jullie hadden allang naar Egypte moeten gaan (*Ramban*).

Waarom kijken jullie elkaar aan, alsof jullie van elkaar verwachten dat de ander zal gaan? (*Sforno*).

De *Chatam Sofeer* verklaart: Ja'akov vroeg zijn zonen: wat wachten jullie tot totdat jullie door G-d bekeken worden op jullie verdiensten en Hij een wonder voor jullie doet en voedsel verschaft. Wacht niet op een wonder maar ga zelf er op uit.

2. En hij zei: „Ik heb gehoord dat er koren is in Egypte, daal daarheen af en koop voor ons van daar, opdat wij kunnen leven en niet omkomen.”

2. Daal af – Hij zei niet: *ga*; hij duidde daarmee aan de 210 jaar, gedurende welke zij Egypte dienstbaar zouden zijn, naar de getallenwaarde van RaDCE[af dalen, = 210]

(*Rasji*).

Opdat we kunnen leven – Niet in overvloed, maar dat we genoeg hebben om in leven te blijven (*Sforno*).

3. En zo daalden tien van de broers van Joseef af, om koren te kopen in Egypte.

3. Daalden tien broers van Joseef af – En men schrijft niet: de zonen van Ja'akov; het leert ons, dat zij berouw voelden over zijn verkoop en van plan waren, om zich tegenover hem broedelijk te gedragen en om hen te lossen voor al het geld dat men hun bepalen zou (*Rasji*).

Zij moesten wel als familie gaan, want de Egyptische autoriteiten verkochten alleen aan huisgezinnen en ze verkochten geen grote hoeveelheden aan individuen, uit vrees dat die erin zouden gaan handelen (*Sforno*).

Tien: Wat leert ons dit? Er is immers geschreven (vers 4): *en Benjamin, de broer van Joseef, zond Ja'akov niet?* [Dus het is duidelijk dat er slechts tien broers gingen.] Maar het leert ons dat zij ten opzichte van de broederlijkheid in tien broers verdeeld waren, want de liefde bij hen allen en de haat bij hen allen jegens hem [Joseef] was bij hen onderling niet gelijk, maar met betrekking tot het kopen van koren waren ze het allemaal met elkaar eens [lett.: hadden zij allen dezelfde gezindheid] (*Rasji*).

4. Maar Benjamin, de broer van Joseef, stuurde Ja'akov niet met zijn broers mee, want hij zei: „Opdat hem geen ongeval overkomt.”

4. Opdat hem geen ongeluk zal overkomen – En kon hem dat in huis dan niet overkomen? R. Eliëzer, ben

Ja'akov zegt: hieruit blijkt dat de Satan juist hindert in tijd van gevaar [zoals op reis (*Ond.*)] (*Rasji*).

5. Zo kwamen de zonen van Israël om koren te kopen tussen de anderen die kwamen, want er was hongersnood in het land Kena'aan.

5. Te midden van hen die kwamen – Zij verborgen zich, opdat men hen niet herkennen zou, en ook omdat hun vader hun geboden had, dat zij zich niet allen moesten vertonen aan één ingang, maar dat ieder een afzonderlijke ingang moest binnen gaan, opdat zij niet door afgunst zouden worden getroffen, want zij allen waren knap en allen waren helden [en ze zouden daarom allemaal het voorwerp van afgunst kunnen worden] (*Rasji*).

Ze reisden in grote groepen om zich te beschermen tegen rovers die in die tijd zeer talrijk waren (*Sforno*).

Zij reisden niet samen, om niet op te vallen, maar reisden tussen Kena'anieten, die door Avraham en Jitschak tot het Jodendom bekeerd waren, om zo voortdurend in het gezelschap van tien man te zijn, zodat zij steeds een minjan hadden voor hun heilige rituelen (*Chatam Sofeer*).

6. En Joseef was de onderkoning over het land en hij verkocht het koren aan alle mensen van het land. En zo kwamen de broers van Joseef en wierpen zich voor hem neer met hun gezicht ter aarde.

6. Joseef was de onderkoning... alle mensen van het land – Als onderkoning kon hij zich niet zelf bezighouden met iedere transactie. Daarom, zo leren onze Rabbijnen, gaf hij opdracht dat alle verkooppunten gesloten zouden worden, met uitzondering van één, waar hijzelf op de verkoop kon toezicht houden. Dit deed hij, omdat hij

zijn broers verwachtte. Overeenkomstig de letterlijke betekenis van het vers is het mogelijk dat de volken van alle landen voor hem zouden verschijnen en dan zou hij hun ondervragen en dan zou hij de ambtenaren vertellen hoeveel zij aan ieder zouden verkopen. Daarom was het noodzakelijk dat zonen van Ja'akov samen met de

Kenaänieten zouden komen, zodat hij opdracht kon geven hoeveel aan hun verkocht zou worden, daar zij de eerste waren die van het land Kena'aan zouden komen en zij kwamen ten behoeve van hen allen (*Ramban*).

7. Toen Joseef zijn broers zag, herkende hij hen, maar hij hield zich als een vreemde voor hen en hij sprak streng tegen hen en zei tegen hen: „Vanwaar komen jullie?” en zij zeiden: „Uit het land Kena'aan, om eten te kopen.”

7. Hij herkende hen – Aanvankelijk herkende hij hen collectief als zijn broers, maar niet individueel (*Sforno*).

Hij hield zich als een vreemde – Hij werd voor hen als een vreemde in zijn woorden, door namelijk harde woor-

8. Joseef herkende zijn broers wel, maar zij herkenden hem niet.

8. Joseef herkende – Omdat, toen hij hen verliet, zij al een baard hadden. (*Rasji*)

Na hen beter bekeken te hebben, herkende hij hen ook individueel (*Sforno*).

Eerst was hij er niet zeker van, maar toen zij vertelden dat zij uit Kena'aan kwamen, wist hij het zeker (*Ramban*).

Maar zij herkenden hem niet – Want toen hij van hen was weggegaan had hij nog geen baard, en nu had hij een volle baard. En een aggadische verklaring van: „Joseef

9. En toen herinnerde Joseef zich de dromen die hij over hen gedroomd had en hij zei tegen hen: „Jullie zijn spionnen, jullie zijn gekomen om de naaktheid van het land te verkennen.”

9. Toen herinnerde Joseef zich de dromen die hij van hen gedroomd had – en nu wist hij dat zij [die dromen] verwezelijkt waren, want zie, zij hadden zich voor hem neer geworpen (*Rasji*).

Ramban is het niet met *Rasji* eens en meent dat Joseef het juist apprecieerde dat de dromen nog niet waren uitgekomen. Want hij had twee dromen gehad. In de eerste daarvan hadden alle elf zijn broers voor hem gebogen en in de tweede droom hadden ook zijn ouders voor hem gebogen. Zich realiserend dat Benjamin er niet bij was, bedacht hij een plan, zodat zij ook Benjamin naar hem toe zouden brengen, zodat de eerste droom volledig zou uitkomen. Daarom wilde hij zich nog niet aan hun bekend maken en daarom zei hij pas, nadat ook Benjamin bij hem gebracht was, dat zij zijn vader bij hem moesten brengen. Dat is ook de reden waarom hij al die jaren geen brief naar zijn vader had gezonden (Egypte was slechts zes dagen gaans van Chevron): hij wist dat de dromen moesten uitkomen en dat kon alleen als hij zou zijn opgeklommen dat een vooraanstaande positie. Als dit niet het geval was geweest, zou hij zich schuldig hebben gemaakt aan het onnodig veroorzaken van leed aan zijn oude vader, door zijn broers terug naar huis te sturen zonder Sjim'on (*Ramban*).

Hij zei tegen hun: jullie zijn spionnen – Deze beschuldiging vereist nadere verklaring, want wat hadden zij

10. Hierop zeiden zij tegen hem: „Nee, mijn heer, uw dienaren kwamen alleen om eten te kopen.

10. Neen mijn heer – U moet niet zo spreken, want zie,

11. Wij zijn allen de zonen van één man, wij zijn eerlijke mensen, uw dienaren waren nimmer spionnen.”

11. Wij allen zijn de zonen van één man – De Heilige Geest ontvlamde in hen [door een G-ddelijke ingeving spraken zij onbewust een waarheid uit die hun zelf nog niet duidelijk was (*Ond.*)], en zij rekenden [daardoor] hem [Joseef] als een der hunnen, want ook hij was de zoon van hun vader. [Zij zeiden n.l.: wij *allen*, alsof ook

Hij had het zo georganiseerd dat er niets verkocht zou worden zonder zijn toestemming (*Sforno*).

En wierpen zich voor hem neer – Zij strekten zich voor hem uit op hun gezicht, met handen en voeten (*Rasji*).

den te spreken (*Rasji*).

Hij veranderde zijn manier van doen en zijn stem en hij gedroeg zich niet bescheiden, zoals hij gewend was te doen. Dit alles om niet door hen herkend te worden (*Sforno*).

herkende zijn broers:” toen zij overgeleverd waren in zijn macht, erkende hij, dat het zijn broers waren, en ontfermde hij zich over hen. En de verklaring van „Maar zij herkenden hem niet” is dat zij hem niet [als broer] erkend hadden toen hij in hun handen viel, door broederlijk met hem te handelen (*Rasji*).

Zij herkenden hem niet omdat het niet bij hun op kwam dat een iemand die als slaaf aan de Jismaëlieten verkocht was, onderkoning van het land zou worden (*Ramban*).

gedaan om hen te beschuldigen? Er kwamen mensen van alle landen om graan te kopen, en zij waren net als al die anderen. Misschien was de reden voor de beschuldiging dat de broers er zo voornamelijk uitzagen en dat Joseef daarom zei: „Het is niet de gewoonte van voorname mensen zoals jullie, om persoonlijk voedsel te kopen, daar hebben ze hun mensen voor.” En misschien waren zij de eerste mensen die uit het land Kena'aan kwamen en zei Joseef daarom tegen hen: „Jullie zijn spionnen.” En misschien is dat de reden dat hij hun eerst vroeg waar zij vandaan kwamen (*Ramban*).

Jullie zijn spionnen – Wanneer Joseef een beschuldiging tegen zijn broers wilde verzinnen, dan had hij hun ook van diefstal of moord kunnen beschuldigen of van welke andere misdaad dan ook. Waarom beschuldigde hij hun van spionage? Maar als hij hun van een andere misdaad beschuldigd had, zouden ze voor een lagere rechter gebracht worden. Alleen spionage zou worden behandeld door de hoogste autoriteit, Joseef zelf (*Beit HaLevi*).

De naaktheid van het land – Om te verkennen waar het land makkelijk veroverd kan worden (*Rasji*).

Om de naaktheid van het land te verkennen – Om te verkennen hoeveel voedsel wij hebben opgeslagen, of dat voldoende is voor jullie behoeften. Jullie kwamen niet om gewoon te kopen, want het is niet gebruikelijk dat er zoveel tegelijk komen in één groep (*Sforno*).

uw dienaren kwamen alleen om eten te kopen.

uw dienaren zijn gekomen om voedsel te kopen.

Joseef daaronder begrepen was (*Ond.*)].

Wij allen zijn de zonen van één man – Dat is de reden waarom wij samen reizen, en niet wegens kwade bedoelingen (*Rasbam*). We zijn persoonlijk gekomen en hebben niet onze bedienden gestuurd, omdat dit de wens van

Bereisjiet Hoofdstuk 42 – Parasjat Mikeets

onze vader was, die wij gehoorzamen. En misschien vertelden ze ook dat ze samen reisden wegens de gevaren op de weg (*Ramban*).

Als wij spionnen waren, zou onze vader ons niet allemaal

er op uit zenden, want welke koning zendt tien man uit één familie als verspieters uit? (*Sforno*).

Eerlijke lieden – waarheidslievend (*Rasji*). En dat kunt u verifiëren, want wij staan goed bekend (*Ramban*).

12. Maar hij zei tegen hen: „Nee, jullie zijn gekomen om de naaktheid van het land te verkennen.”

12. De naaktheid van het land zijn jullie komen verkennen – Want zie, jullie zijn binnen gekomen door tien poorten van de stad; waarom zijn jullie niet door één poort binnengekomen? (*Rasji*). Daarom vertelden zij hem

nu dat één van hun broers vermist was en dat zij hem zochten en dat zij daarom via tien verschillende poorten de stad waren binnengekomen (*Ramban*).

13. Hierop zeiden zij: „Met twaalf broers waren wij, uw dienaren, zonen van één man in het land Kena'aan, maar de jongste is nu bij onze vader, en één wordt vermist.”

13. Uw dienaren zijn met hun twaalven – En wegens die ene die er niet is, hebben wij ons verstrooid door de stad, om hem te zoeken (*Rasji*).

En één wordt vermist – En al deze details kunnen makkelijk geverifieerd worden, want onze vader woont in het

land Kena'aan en hij en zijn burens zullen bevestigen dat we met twaalf broers zijn, maar één wordt er vermist en de jongste is thuis en zorgt voor het huishouden. Al deze details kunnen bewezen worden en zullen aantonen dat we onschuldig zijn (*Sforno*).

14. Daarop zei Joseef tegen hen: „Het is zoals ik tegen jullie gezegd heb, jullie zijn spionnen.

14. Dit is wat ik tegen jullie gesproken heb – De woorden die ik gesproken heb, namelijk dat jullie spionnen zijn, die zijn waar en juist. Dit is de verklaring van deze woorden naar de eenvoudige betekenis ervan. En de aggadische verklaring ervan: Hij [Joseef] zei tegen hen: en indien jullie hem vinden zult en men jullie veel geld voor de lossing vraagt, zullen jullie hem dan lossen? Hierop zeiden zij tot hem: ja. Daarop zei hij tot hen: en indien men tegen u zeggen zal, dat men voor hem geen geld teruggeeft, wat zullen jullie dan doen? Toen zeiden zij tegen hem: daarom zijn wij gekomen, namelijk om te

doden of gedood te worden [dan zouden wij hem desnoods met geweld meenemen, al zouden wij daarbij ons leven in gevaar brengen (*Ond.*)]. Hierop zei hij tot hen: dit is juist, wat ik tot jullie gesproken heb; jullie zijn gekomen om de mensen van de stad te doden; door middel van wichelarij met mijn beker weet ik, dat twee van jullie de grote stad Sjechem verwoest hebben (*Rasji*).

Die ene, waarvan jullie zeggen dat hij vermist wordt, is vermoedelijk teruggegaan om te vertellen wat jullie ontdekten hebben en zijn jullie spionnen, zoals ik gezegd heb (*Sforno*).

15. Hiermee zullen jullie getest worden, bij het leven van Par'o! Jullie zult hier niet vandaan komen tenzij jullie jongste broer hierheen komt.

15. Hiermee zullen jullie getest worden – Als jullie geen broers zijn, zal de jongste het niet riskeren om hier bij jullie te komen en zichzelf daarbij nodeloos in gevaar te brengen, met het risico gedood te worden, een gevaar dat nu jullie bedreigt (*Sforno*).

Bij het leven van Par'o – Indien Par'o leeft [zullen jullie niet weggaan van hier (*Ond.*)]; wanneer hij iets onwaars wilde bezweren, zwoer hij bij het leven van Par'o [hij was

namelijk niet van plan zich aan deze eed te houden, en wanneer hij bij zichzelf had gezworen, dan zou hij door de eed niet na te komen, in zekere zin ook zijn eigen leven prijs geven. Zwoer hij bij een ander, dan kon dit voor deze toch geen schadelijke gevolgen hebben: zijn, d.w.z. door Joseefs nalatigheid zou immers niet een ander beboet worden. Zijn eed betekende dus eigenlijk niets.]

16. Zendt één van jullie weg en laat hij jullie broer meenemen. Maar jullie blijven gevangen; zo zullen jullie woorden getest worden of de waarheid aan jullie zijde is, en indien niet, bij het leven van Par'o, dan zijn jullie spionnen.”

16. En zo niet – En indien jullie hem niet laten komen,

dan, bij het leven van Phar'o, zijn jullie spionnen (*Rasji*).

17. Daarna hield hij hen gezamenlijk in verzekerde bewaring gedurende drie dagen.

17. Daarna hield hij hen gezamenlijk in verzekerde bewaring gedurende drie dagen – Dit deed hij om hen bang te maken en dat zij zouden geloven dat hij G-dvrezend was, dat wil zeggen, dat hij hen na drie dagen verloor wegens zijn vrees voor G-d, om te voorkomen dat de mensen van hun huishouding zouden omkomen van de honger. Bovendien zouden zij er niet in toegestemd hebben om weg te gaan en Sjim'on achter te laten, als dat niet betekend had dat dan hun familie van honger zou omkomen (*Ramban*).

De *Brisker Rav* vraagt zich af waarom Joseef hen eerste allemaal drie dagen gevangen hield, om daarna alleen Sjim'on te gijzelen en de rest vrij te laten. Hij had hen

ook onmiddellijk kunnen voorstellen Sjim'on vast te houden in ruil voor hun terugkomst met Benjamin. Hij antwoordt dat in een Misjna (*Teroemot* 8:12) staat dat als heidenen aan een groep vrouwen voorstelt dat zij hun één van de vrouwen uitleveren om te verkrachten, en dat ze anders allemaal verkracht zullen worden, hetbeter is dat ze allemaal verkracht worden dat dat ze één van hen aan de heidenen uitleveren. En zo ook als heidenen eisen dat een groep mensen één van hen uitlevert om gedood te worden, of dat ze anders allemaal gedood zullen worden, ook dan mag geen enkel Joods leven vrijwillig geofferd worden. Dus als Joseef alleen had voorgesteld dat zij Sjim'on zouden achterlaten, dan zouden ze zich allemaal

Bereisjiet Hoofdstuk 42 – Parasjat Mikeets

- hebben aangeboden, in plaats van één van hen op te offeren. Maar nu hadden ze geen keuze. Ze zaten allemaal gevangen en werden vervolgens allemaal, behalve Sjim'on vrijgelaten.
18. En op de derde dag zei Joseef tegen hen: „Doe het volgende, opdat jullie in leven blijven, [want] ik ben G-dvrezend.
- 18. [Want] ik ben G-dvrezend** – Daarom laat ik jullie naar huis gaan met wat jullie nodig hebben (*Sforno*).
19. Wanneer jullie eerlijk zijn, dan blijft één van jullie broers gevangen in het huis van jullie bewaring en jullie gaan koren wegbrengen, bestemd voor de honger van jullie huishoudingen.
- 19. In het huis van jullie bewaring** – In het huis waarin jullie nu gevangen zitten (*Rasji*). jullie vader (*Rasji*).
En jullie gaan koren wegbrengen – Naar het huis van koren voor de honger van jullie huizen – Wat jullie gekocht hebben voor de honger van jullie huisgenoten (*Rasji*).
20. Breng dan jullie jongste broer bij mij zodat jullie woorden bevestigd kunnen worden en jullie niet zullen sterven.” En zo deden zij.
- 20. Zodat jullie woorden bevestigd worden:** Zij zullen naar waarheid bevestigd worden (*Rasji*). **En jullie zullen niet sterven** – Want ik kan jullie zelfs in Kena'aan laten doden als jullie niet terugkomen (*Sforno*).
21. En zij zeiden tegen elkaar: „Maar wij zijn wel degelijk schuldig tegenover onze broer, toen wij zijn doodsangst zagen, toen hij ons smeekte en wij niet naar hem luisterden. Daarom is deze narigheid over ons gekomen.”
- 21. Werkelijk** – Of zoals Onkelos vertaald: *waarlijk* (*Rasji*). **Toen wij zijn doodsangst zagen** – Het is duidelijk dat de broers hun gebrek aan medeleven en hun vertoon van harteloosheid als een ernstiger vergrijp beschouwden dan de verkoop van Joseef zelf. Tora vermeldt echter niet dat Joseef destijds in doodsangst voor zijn leven pleitte, maar het is alleen maar natuurlijk dat iemand in dergelijke omstandigheden alles doet om zijn leven te redden. Maar het is de gewoonte van de Heilige Schrift om het kort te houden (*Ramban*).
22. Reoeveen antwoordde hun en zei: „Heb ik het jullie niet gezegd, toen ik zei: bezondig je niet aan het kind, maar jullie wilden niet luisteren. En kijk, nu wordt ook zijn bloed opgeëist.”
- 22. Ook wordt zijn bloed geëist** – *zijn* bloed en ook het bloed van de grijsaard [Ja'akov, wiens vlees en bloed Joseef was (*Ond.*)] (*Rasji*). jullie vertoon van wreedheid, wordt ook zijn bloed opgeëist. En misschien betekent het: hoewel jullie hem niet gedood hebben, staat de verkoop in slavernij van een kind, dat niet gewend is zwaar werk te doen, gelijk aan de dood (*Ramban*).
- Ook zijn bloed** – Behalve dat we moeten boeten voor
23. Maar zij wisten niet dat Joseef alles verstond, want er stond een tolk tussen hen in.
- 23. Zij wisten niet dat Joseef hen verstond** – Daarom spraken zij zo in zijn tegenwoordigheid (*Rasji*). Hebreeuwse taal als de Egyptische taal kende, en hun woorden voor Joseef vertolkte en de woorden van Joseef voor hen. Daarom meenden zij dat Joseef de Hebreeuwse taal niet kende (*Rasji*).
- Want de tolk stond tussen hen in** – Want toen zij met hem spraken, stond de tolk tussen hen in, die zowel de
24. En hij wende zich van hen af en huilde. Daarop keerde hij zich weer tot hen en sprak tegen hen en nam Sjim'on van hen weg en liet hem voor hun ogen vastbinden.
- 24. Hij wendde zich van hen af** – Hij verwijderde zich van hen, opdat zij hem niet zouden zien huilen (*Rasji*). schien zouden zij beiden met elkaar overleggen om hem te doden [zij immers waren het die eens de inwoners van Sjechem gedood hadden (*Ond.*)] (*Rasji*).
- En huilde** – omdat hij hoorde, dat zij berouw hadden (*Rasji*). **En bond hem vóór hun ogen** – Hij bond hem niet langer dan vóór hun ogen, maar zodra zij vertrokken waren, liet hij hem uit de gevangenis komen en gaf hij hem te eten en te drinken (*Rasji*).
- Sjimon** – Hij had hem in de put geworpen, hij was het die tot Levie gezegd had: *zie, daar komt de heer van de dromen aan*. Een andere verklaring: Joseef had daarmee de bedoeling om hem te scheiden van Levie; want mis-
25. Vervolgens gaf Joseef opdracht en men vulde hun zakken met graan en [hij gaf opdracht] om hun geld in ieders zak terug te leggen en om hun proviand te geven voor onderweg. Dat alles deed hij voor hen.
- Joseef gaf opdracht** – Aan zijn bedienden (*Targoem*). van het paleis opdracht gegeven had om de zakken te vullen, terwijl hij zijn persoonlijke dienaar gezegd had om het geld terug te geven. Of misschien gaf hij openlijk opdracht aan zijn bedienden om de zakken te vullen maar vertelde hij hun in het geheim om het geld terug te geven. En het is ook mogelijk dat hij beide opdrachten niet tegelijkertijd gaf, zodat degene die de zakken met graan vulde, daar niet te zuinig mee zou zijn, waardoor er teveel
- En hij gaf opdracht... terug te leggen** – [De bewoording van het vers is moeilijk. De twee bevelen, één om de zakken te vullen met graan en één om het geld terug te leggen in de zakken, worden gescheiden door de woorden „en men vulde hun zakken met graan.”] Misschien wist degene die de zakken met graan vulde niet dat ook het geld teruggegeven zou worden, omdat Joseef de dienaren

Bereisjiet Hoofdstuk 42 – Parasjat Mikeets

ruimte voor het geld zou overblijven (*Or Hachajiem*).

Om hun geld terug te leggen – Joseef wist niet zeker of ze terug zouden komen met Binjamin om nog meer voedsel te halen. Misschien hadden ze nu wel genoeg

graan tot het eind van de hongersnood. Maar het geld, waar ze geen recht op hadden, zouden ze zeker terugbrengen. En zo was hij er zeker van dat ze terug zouden komen (*Brisker Rav*).

26. Nu laadden zij hun koren op hun ezels en vertrokken van daar.

26. Zij laadden hun koren op – Dat zij gekocht hadden (*Ibn Ezra*).

En vertrokken – Ze gingen er zo snel mogelijk vandoor (*Or Hachajiem*).

27. Toen nu één van hen in de herberg zijn zak opende om zijn ezel voer te geven, zag hij zijn geld bovenin zijn zak liggen.

Eén van hen – Dat was Levi, die alleen over was gebleven, zonder Sjim'on, zijn broer en collega (*Rasji*). Want als dit niet de betekenis ervan is, waarom staat er dan „één van hen”? (*Sifteï Chachamiem*). Maar volgens *Ibn Ezra* was het Reoeveen, de oudste zoon (*Rasji*).

In de herberg – Een plek waar zij overnachtten (*Rasji*). Dat wil zeggen, geen herberg, want anders had er gestaan: „toen zij in de herberg aankwamen.” Zij overnachtten echter ergens langs de kant van de weg (*Sifteï Chachamiem*).

Bovenin zijn zak – Joseef had opdracht gegeven dat het geld van één van hen bovenin de zak gelegd moest worden, zodat hij het onmiddellijk zou vinden als de zak

geopend zou worden. Het geld van de anderen moest ergens middenin of onderin de zak gelegd worden. Wanneer iedereen zijn geld bovenin zou vinden, dan zouden ze dat zien zodra ze hun dieren gingen voederen en dan zouden ze terugkeren naar Egypte, om erop te wijzen dat iemand een vergissing had gemaakt. Ze zouden er wel voor oppassen dat ze niet nog van een nieuwe misdaad beschuldigd zouden worden, namelijk van diefstal. Hij liet het geld in Levi's zak bovenin leggen, om hem pijn en zorgen te geven op zijn weg naar huis, maar hij veronderstelde dat ze niet zouden terugkeren als slechts in één zak geld gevonden zou worden (*Radak*).

28. En hij zei tegen zijn broers: „Mijn geld is teruggekeerd, kijk, het is hier in mijn zak.” Toen zonk hun hart in hun schoenen en vol angst wendde de een zich tot de ander en zei: „Wat is dit, wat G-d met ons doet?”

28. Kijk, het is hier in mijn zak – Ook het geld is erin, bij het koren (*Rasji*).

Wat heeft G-d met ons gedaan – Om tegen ons deze valse beschuldiging in te brengen, want het kan alleen maar zijn teruggeven om een valse beschuldiging tegen ons in te brengen (*Rasji*). Dat wil zeggen, ze zagen hier niet een rechtvaardiging in voor hun zonden, maar namen het G-d kwalijk dat Hij hun dit aangedaan had. Hoewel ze beken den fouten gemaakt te hebben, vonden ze deze straf onrechtvaardig. *Sforno* verklaart: Wat heeft G-d ons aangedaan, dat Hij deze man [Joseef], die beweert G-dvrezend te zijn, ertoe heeft aangezet om dit als voorwendsel te gebruiken om ons in slavernij te nemen, zoals er verderop (43:18) staat geschreven: „om ons als slaven te nemen.” Dit overkomt ons om ons met gelijke munt terug te betalen voor de verkoop van onze broer. Dit ondanks dat we

dit niet deden uit slechtheid, maar omdat we geloofden dat hij een *rodeef* – achtervolger – was [iemand die een ander dreigt te doden] en de dood verdiende. Maar we hebben hem uit goedheid niet gedood, omdat hij onze broer is.

In de *Talmoed* (*Berachot* 60a) staat dat wie iets van waarde vindt, daarvoor zijn dank aan G-d moet uiten met de *beracha Hatov wehametiev* – Wie goed is en Wie goed doet – ook al is er grote kans dat hij het niet mag houden en dat hij moet bidden dat hij het niet zal verliezen. Waarom zeiden de broers dat dan niet nu zij een grote som geld gevonden hadden in hun voederzak? Echter, zoals uit vers 21 en 22 blijkt, vatten zij de vondst op al een straf voor hun vroegere zonde en geloofden zij niet dat dit een geschenk voor hun was, maar waren zij vol angst voor de gevolgen (*Rav Moshe Feinstein*).

29. Toen zij terugkwamen bij hun vader Ja'akov in het land Kena'aan, vertelden zij hem alles wat hen was overkomen en zeiden: 30. „Die man, de heer van dat land sprak zeer streng met ons, en hij hield ons voor verspieders van het land. 31. Wij zeiden daarop tegen hem dat wij eerlijke lieden zijn en geen verspieders. 32. Dat wij met twaalf broers waren, zonen van één vader, dat er één niet meer is en dat de jongste nu bij zijn vader was gebleven in het land Kena'aan. 33. Maar die man, de heer van dat land zei tegen ons: 'Hieraan zal ik weten of jullie eerlijke lieden zijn: één van jullie broers blijft bij mij en jullie neemt het nodige voor de honger van jullie huisgezinnen mee en gaat heen. 34. Maar breng jullie jongste broer naar mij toe, en dan zal ik weten dat jullie geen verspieders zijn maar dat jullie eerlijke lieden zijn. Dan zal ik jullie je broer teruggeven en jullie kunnen dan door het land rondtrekken.'”

34. Jullie kunnen dan door het land rondtrekken – Jullie kunnen er in rondtrekking; dat zij heen en weer

trekken en rond reizen voor handelszaken als kooplieden met hun koopwaren (*Rasji*).

35. Toen zij nu hun zakken leeg maakten, was ieders geldbuidel in zijn zak en toen zij die geldbuidels zagen werden zij en hun vader zeer bang. 36. Nu zei hun vader Ja'akov tegen hen: „Jullie hebben mij kinderloos gemaakt, Joseef is er niet meer en Sjim'on is er niet meer, en nu willen jullie Binjamin van mij afnemen? Mij overkomt dit alles!”

36. Jullie hebben mij kinderloos gemaakt – Dit leert ons dat hij hun ervan verdacht misschien Sjim'on te

hebben gedood of verkocht, net als Joseef (*Rasji*).

Mij overkomt dit alles – Maar geen van deze gebeurte-

nissen overkomt jullie. Het is dus duidelijk dat de reden dat deze tragedies mij allemaal overkomen, jullie geruzie

met elkaar is. Daarom treft jullie de schuld voor het feit dat ik kinderloos ben geworden (*Sforno*).

37. Daarop zei Reoeveen tegen zijn vader: „U kunt mijn twee zonen doden wanneer ik hem niet bij u terug breng. Vertrouw hem aan mij toe en ik breng hem naar u terug.”

37. Mijn twee zonen – Twee van zijn zonen, want hij had er vier (zie 46:9).

U kunt mijn twee zonen doden – Wat Reoeveen zei was dwaas, door de suggereren dat Ja’akov zijn eigen kleinzonen zou doden. Ja’akov antwoordde [maar dat staat niet in de tekst]: „Je bent een dwaze eerstgeborene. Waarom denk je dat jouw zonen niet ook mijn zonen zijn?” Hij vond Reoeveens voorstel te dwaas om zelfs maar op te antwoorden. Het verdiende geen respectabel antwoord. Daarom vertelde hij hem alleen maar dat hij niet van plan was om Binjamin met de andere broers mee te sturen (*Radak*).

Hij plaatste de [voorwaardelijke] vloek op twee van zijn zonen, als om te zeggen: „Ik riskeer twee van mijn zonen tegen één zoon van u.” Hoewel Ja’akov Reoeveens garantie niet accepteerde, accepteerde hij wel die van Jehoeda, omdat „Jehoeda de overhand had over zijn broers” (*Divrei Hajamim* I, 5:2). Bovendien had Reoeveen al eens eerder zijn vader verraden [bij zijn zonde met Bilha in *Bereisjiet* 35:22] en daarom vertrouwde Ja’akov hem niet. Maar Jehoeda’s advies was in het algemeen goed – om te wachten totdat er geen voedsel meer in huis zou zijn, want dan zou hun vader wel naar hen luisteren (*Ramban*).

38. Maar hij zei: „Mijn zoon zal niet met jullie afdalen, want zijn broer is al dood en hij is alleen achter gebleven. Als hem een ramp overkomt op de reis die jullie maken, dan zouden jullie mijn bejaarde hoofd ellendig het graf in sturen.”

38. Mijn zoon zal niet met jullie afdalen – Hij accepteerde de woorden van Reoeveen niet. Hij dacht: dit is een dwaze eerstgeborene, die zegt zijn zonen te mogen doden. Zijn het dan [alleen] zijn zonen en niet [ook] mijn zonen? (*Rasji*).

Joseef nog in leven zou zijn geweest, hij ongetwijfeld een teken van leven had gegeven ergens gedurende die meer dan twintig jaar (*Radak*).

Zijn broer is dood – Hij verklaarde dit niet als een feit, maar als een veronderstelling. Ja’akov redeneerde dat als

De reden dat Ja’akov het formuleerde alsof hij maar één zoon had, was omdat hij de enige overgebleven zoon was van zijn favoriete vrouw (*Sforno*).

MISJNA VAN DE WEEK

PEA – HOOFDSTUK ZEVEN

Misjna 7:8

הַמִּקְדָּשׁ כְּרָמוֹ עַד שְׁלֹא נוֹדְעוּ בּוֹ הָעוֹלָלוֹת, אֵין הָעוֹלָלוֹת לְעֲנִיִּים. מִשְׁנוֹדְעוּ בּוֹ הָעוֹלָלוֹת, הָעוֹלָלוֹת לְעֲנִיִּים. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, יִתְנוּ שְׂכָר גְּדוּלָיו לְהַקְדָּשׁ. אֵיזָה הִיא שְׂכָחָה בְּעָרִיס. כָּל שְׂאִינוּ יָכוֹל לְפָשֵׁט אֶת יָדוֹ וְלִטְלֶהָ, וּבְרוּגְלָיוֹת, מִשְׁיַעֲבֹר הַיְמִנָּה :

Als iemand zijn wijngaard [aan de Tempel] wijdt, voordat de ‘olelot te herkennen zijn¹, dan zijn de ‘olelot niet voor de armen². [Wijdt hij] nadat de ‘olelot herkenbaar waren³, [dan zijn] de ‘olelot zijn voor de armen⁴. Rabbi José zegt: Zij⁵ geven het loon van de groei aan de Tempel-schatkamer⁶. Wat is de *sjichecha* in de ‘aris⁷? Alles waar hij niet bij kan als hij zijn hand uitstrekt⁸. En in de *rogliot*⁹? Nadat hij eraan is voorbijgegaan¹⁰.

Aantekeningen

1. Omdat ze nog te klein zijn.
2. Want de ‘olelot zijn pas voor de armen als ze als zodanig herkenbaar zijn en tegen die tijd is de wijngaard van de Tempel-schatkist, en die is vrijgesteld van giften aan de armen.
3. **Nadat de ‘olelot herkenbaar waren** – Dat wil zeggen, dat te zien is wat een ‘olelet en wat een tros is (*RAV*).
4. **De ‘olelot zijn voor de armen** – Want men kan niet iets heilig verklaren, wat niet van hem is (*RAV*).
5. De armen.
6. **Zij geven het loon van de groei aan de Tempel** – De waarde van de verbetering [van de ‘olelot] gedurende de tijd dat ze op de grond van de Tempel staan. [Vanaf het moment dat de wijngaard aan de Tempel geschonken werd, krijgen de ‘olelot hun voeding van de gewijde bodem en van de gewijde wingerd. Deze groei is dus als het ware een gewijde toegevoegde waarde. Wanneer, na de oogst, de armen hun ‘olelot halen, moeten zij de Tempel deze toegevoegde waarde vergoeden. Dat wil zeggen het verschil tussen de geschatte waarde op het tijdstip van de wijding en hun waarde bij de oogst]. De halacha is volgens Rabbi José (*RAV*).
7. **‘Aris**: Een wijngaard, waar de wijnranken zijn opgehangen aan stokken [waardoor ze een soort bed vormen] zoals voorkomt in *Sjier HaSjirim* - Hooglied - 1:16: „ook ons bed [‘arisa] is groen (*RAV*) [Het woord ‘aris betekent ‘krib’ of ‘bed’. De wijnranken die in een boog hangen aan de stokken, vormen een soort hangbed].
8. **Alles waar hij niet bij kan als hij zijn handen uitstrekt** – D.w.z. nadat iemand een wijnrank gepasseerd is [en zijn vruchten geplukt heeft en zich nu herinnert dat hij niet achter de voorste ranken en bladeren gezocht heeft naar verborgen druiven] en hij herinnert zich dat op een plaats vanwaar hij, als hij zijn hand uitstrekt, er niet meer bij kan [zodat hij op zijn

schreden moet terugkeren, dan is dat *sjichecha*] want er staat geschreven (in *Dewariem* 24:19): „Je zult niet terugkeren om te plukken”.

9. **En in de rogliot:** Dit zijn wijnranken die op de grond liggen en waar hij overheen stapt (*RAV*).

10. **Nadat hij eraan is voorbijgegaan** – Dan is [wat hij nog niet geplukt heeft, maar vergeten is] *sjichecha*, want iedere wijnrank wordt dan als een rij op zich beschouwd en het is verboden om van de ene rij terug te keren naar een vorige rij [ook al kan hij er nog bij als hij zijn hand uitstrekt] (*RAV*).

Vit de Babylonische Talmoed

De belangrijkste onderwerpen van de Traktaat Sjabbat Daf 21

Daf 21a

Een mengsel van verboden en toegestane materialen

Er wordt geleerd in een Baraita: Al die substanties, die niet gebuikt mogen worden voor een pit voor een olielamp voor Sjabbat, mogen wel gebruikt worden om er een fakkel mee te maken, om zich daar aan te warmen of om het lich daarvan te gebruiken, want een fakkel heeft vele pitten, die elkaar voortdurend aansteken en dus is er geen gevaar dat we de fakkel zullen aansteken op Sjabbat.

Olie van de Kikajon-boom

De misjna vermeldt o.a. dat *kik*-olie niet gebruikt mag worden. Verschillende verklaringen worden hiervoor gegeven. Reisj Lakisj zegt dat het olie is van de *Kikajon*- boom van Jona. Rabba bar bar Channa zegt: de *Kikajon* -boom lijkt op de ricinus-boom, die veel schaduw geeft en waaruit dikke olie druipt.

Een noot als pit?

Rabba zegt dat we geen onbruikbare olie mogen mengen met bruikbare olie, om daar de Sjabbat-olielamp op te laten branden.

Een **Baraita** vermeldt dat de leden van het huis van de vader van Rabban Sjim'on ben Gamliël een noot, die als pit onbruikbaar is, omwikkelden met bruikbaar materiaal, en daarmee de lamp aanstaken. Mag man dan ook onbruikbare olie mengen met bruikbare olie voor een olielamp voor Sjabbat? Een praktijk-ervaring (van een Groot Geleerde) is immers een afdoende bewijs!

Rabba legt uit dat men in het huis van Rabban Sjim'on ben Gamliël de noot alleen gebruikt om de pit met het toegestane materiaal drijvende te houden, maar dat men er niet de olie mee mag aansteken.

De pitten van de Tempel-lampen

Op *daf 20b* hebben de Geleerden aan de verboden materialen voor pitten voor de Sjabbat-olielamp, die door de Misjna genoemd worden, nog twee materialen toegevoegd: haar en wool.

Een Baraita vertelt nu, dat pitten en olie, waarvan de Geleerden het gebruik op Sjabbat verboden hebben, ook niet gebruikt mogen worden om de lamp in de Tempel aan te steken, omdat daar de lamp continu moet blijven branden, met een standvastige vlam. Dit laatste blijkt uit de *passoek* in *Sjemot* 27:20: Om „*lehaïlot ner tamied*” – om de permanent brandende lamp aan te steken. Het gebruik van het woord *lehaïlot*, hetgeen omhoog gaan betekent, in plaats van het woord *lehadliek*, dat ‘aansteken’ betekent, bewijst dat de vlam vanzelf recht omhoog moet blijven branden, zonder hulp van buiten.

Een Misjna (in Soeka 51a) vertelt dat de pitten van de lampen in het *Ezrat Nasjiem* [het voorhof voor de vrouwen] op de avond van *Simchat Beit HaSjoëwa* gemaakt waren van de draden uit de oude gordels van de *Kohaniem*. Dat klopt niet met het hiervoor vermelde verbod.

Nog een andere Baraita vertelt dat men de Menora van de Tempel aanstak met pitten die gemaakt waren van de draden uit de oude gordels van de *Kohaniem*. Het blijkt dat die gordels als enige uitzondering op het verbod op *sja'atnez* gemaakt waren van wol en linnen en men gebruikte de linnen draden, niet de wollen draden voor de pitten en linnen is een erkend materiaal voor pitten voor olie-lampen.

Channoeka

Rav Hoena zegt dat al de materialen die de Geleerden verboden hebben voor de Sjabbat-olielamp, ook verboden zijn voor de menora van Channoeka, zowel op Sjabbat als op werkdagen, want de lamp moet een half uur blijven branden.

Rav Chisda zegt dat het alleen op Sjabbat verboden is om met dat verboden materiaal de Channoeka-lamp aan te steken, maar dat het op werkdagen wel mag, omdat het niet erg is als de lamp binnen een half uur uitgaat. Maar op Sjabbat bestaat het gevaar dat, als men inferieure pitten of olie gebruikt, men de lamp schuin zal

houden, daar men volgens hem bij de Chanoeka-lamp mag lezen

Rav zegt, het mag voor de Chanoekia zowel op Sjabbat als op werkdagen gebruikt worden, want volgens hem hoeft men, als de lamp uitgaat binnen een half uur, hem niet opnieuw aan te steken, en het is ook verboden om erbij te lezen.

De tijd voor het branden van de Chanoekia

Een Baraita leert: De mitswa van de Chanoeka-lichten geldt vanaf zonsondergang totdat de voorbijgangers van de markt terugkomen. Dat wil zeggen binnen die tijd moet men de lamp aansteken. Een andere verklaring: gedurende die tijd moet de lamp branden.

Diverse niveau's van de mitswa van de Chanoekia

De mitswa houdt in dat iedere man voor zijn huishouden iedere avond een licht aansteekt. En wie de mitswa *mehadrin* [mooier] wil doen, steekt iedere avond voor ieder gezinslid een licht aan. En wie het *mehadrin min hamehadrin* [extra mooi] wil doen, daarvan zegt Beit Sjammai dat hij de eerste avond acht kaarsen aansteekt, iedere volgende avond een minder, maar Beit Sjammai zegt: de eerste avond steekt hij één kaars aan en ieder volgende avond een meer, om zo de herinnering aan het wonder van het kruikje olie te benadrukken, want bij heilige dingen vermeerderen wij en verminderen wij niet.

De plaats van de Chanoekia

De Rabbijnen hebben geleerd dat het een Mitswa is om de chanoekia buiten, bij de deur te zetten, en wie op een bovenverdieping woont en het daarom niet bij de buitendeur kan zetten, die zet de chanoekia voor het raam aan de straatkant. Wanneer dat gevaarlijk is, zet men hem op de tafel en dat is dan voldoende.

Het Chanoekia-licht mag niet het enige licht in huis zijn

Men moet, behalve de Chanoekia, nog een ander licht in huis aansteken, zodat het duidelijk is dat de Chanoekia voor de mistswa is aangestoken en niet als lamp dient om bij te lezen.

De oorsprong van Chanoeka

De Rabbijnen hebben het Chanoeka-feest ingesteld ter herinnering aan de volgende gebeurtenis: Chanoeka duurt acht dagen en begint op de 25ste Kislev. Gedurende die dagen houdt men geen treurreden en vast men niet, want toen de Syrische Grieken het Heiligdom binnendrongen, verontreinigden zij al de olie in het Heiligdom. Toen de Chasmoneeën hen versloegen, vonden zij nog één kruikje olie, met het zegel van de *Kohen Gadol* er nog op, met voldoende olie daarin voor één dag. Maar door een wonder bleef de Menora van de Tempel acht dagen op deze olie branden. Daarop verklaarden de Chasmoneeërs en het Sanhedrin dat men alle volgende jaren deze acht dagen zou vieren met Hallel.

Praktische Halacha – Deel één: Het gedrag in de ochtend

HOOFDSTUK 5: Geen heilige woorden tegenover naaktheid (vervolg)

16. Wanneer een vrouw in het mikwe gaat, en dan dus naakt is, mag zij niettemin de benodigde beracha zeggen. Maar het verdient de voorkeur dat haar onderlichaam zich dan onder water bevindt en haar hart boven water, of dat zij zichzelf met haar armen omstrengelt, en zo een scheiding maakt tussen haar hart en haar onderlichaam, of dat zij met haar benen het water zodanig in beroering brengt, dat haar benen niet meer zichtbaar zijn.

HOOFDSTUK 6: Enige voorschriften voor *berachot*, *baroech* *Hoe oewaroech Sjemo en amein*

1. ¹Voordat men enige beracha uitspreekt, moet men weten welke beracha men moet zeggen, zodat men al weet hoe men zal eindigen, op het moment dat men de Naam, geprezen is Hij, uitspreekt (want dat is de kern van de beracha). Het is verboden om iets anders te doen op het moment, waarop men een beracha uitspreekt. Men moet de beracha niet gehaast uitspreken, maar met aandacht. Volgens sommige geleerden heeft men zelfs *à posteriori* niet aan zijn verplichtingen voldaan wanneer men de beracha zonder aandacht heeft gezegd. En in ieder geval moet men proberen zich te concentreren op de belangrijkste woorden van de beracha; dat zijn de woorden *Baroech Atta Hasjem Melech Ha'olam* en het onderwerp waarover men de *beracha* zegt, b.v. *Boré peri ha'adama*, enz.² Zo schrijft Sefer Chassidim:³

Wanneer men zijn handen overgiet of wanneer men de beracha zegt over vruchten of over mitswot die iedereen goed kent, moet men zijn aandacht erbij hebben om de naam van zijn Schepper te prijzen, die met Zijn buitengewone liefde voor zijn volk hem die vruchten of het brood heeft gegeven om daarvan te genieten en hem het voorschrift heeft opgedragen. Men behoort niet te handelen als iemand, die iets uit sleur doet en die gedachteloos dingen zegt. Hierover wordt HASJEM kwaad. Hij liet ons door Jesjahoe (29:13) zeggen: „Omdat

Bereisjiet Hoofdstuk 42 – Parasjat Mikeets

dit volk [Mij] naderbij kwam om Mij met hun mond en hun lippen te eren, terwijl zij in hun hart ver van Mij waren, daaruit blijkt dat hun ontzag voor Mij niet uit hun hart voortkwam, maar dat het een door anderen aangeleerd voorschrift is.” De Heilige, geprezen is Hij, zei tot Jesjahoe: „Kijk naar de daden van Mijn kinderen, want het is alleen uiterlijk vertoon en zij houden zich daaraan vast als iemand, die zich vastklampt aan de gewoonte van zijn ouders. Zij komen in Mijn huis en dawwenen voor Mij de vastgestelde gebeden, zoals de gewoonte was van hun voorouders, maar niet met hun hele hart. Zij reinigen hun handen en zeggen de beracha 'Al netilat jadajiem' [over het ovegieten van de handen] hierover, zij snijden het brood aan en zeggen Birkat Hamotsie (Die te voorschijn heeft gehaald), zij drinken en zeggende berachot uit gewoonte, echter op het moment dat zij de beracha uitspreken, denken zij er niet aan om Mij te loven.” Daarom is G'd daarover kwaad geworden en Hij heeft bij Zijn grote Naam gezworen de wijsheid van Zijn geleerden, die Hem kennen maar Hem uit gewoonte – zonder aandacht – zegenen, te vernietigen. Want daarna staat er geschreven (Jesjahoe 29:14): *Daarom ga Ik door met en dan zal de wijsheid van Zijn geleerden verloren gaan.....* Daarom hebben de joodse geleerden⁴ ons hieromtrent gewaarschuwd en hebben zij gezegd: „Doe deze dingen uit naam van de Schepper die ze veroorzaakt heeft, enz.”.

Tot zover de woorden van Sefer Chassidim. Men moet er een gewoonte van maken om de berachot hardop te zeggen, want het geluid bevordert de concentratie.

2. Wanneer men een beracha zegt, moet men er voor zorgen dat zijn mond leeg is. Immers er is gezegd (*Tehilliem 71:8*): „Mijn mond zal vol van lof over U zijn.”⁵

3. ⁶Het is verboden de naam van G'd zonder noodzaak te gebruiken. Een ieder, die de naam van G'd zomaar, voor niets, uitsprekt, overtreedt een gebod, want er staat geschreven (*Dewariem 6:13*): „Hasjem, uw G'd, zult u vrezen” en er staat ook geschreven (*Dewariem 25:58*): „Wanneer u niet in acht zult nemen deze geëerde en ontzagwekkende naam te vrezen.” Het behoort bij het begrip vrees om Zijn grote Naam alleen te noemen door Hem te prijzen of te loven wanneer men daartoe verplicht is of wanneer men een Tora-vers leert. Maar niet wanneer men berachot leert. Het hele lichaam moet beven van angst op het moment, dat men de Naam, geprezen is Zijn naam, uitsprekt. Maar men zal, de Hemel beware, G'ds naam niet nodeloos uitspreken. Dit geldt niet alleen voor de onuitsprekelijke Naam, maar voor alle namen, waarmee men G'd, gezegend is Hij, aanduidt. Dit is niet alleen in de heilige taal verboden, maar het is ook in iedere andere taal verboden. Iemand, die een ander of zichzelf met G'ds naam, geprezen is Hij, of met een bijnaam van G'd vervloekt, in welke taal dan ook, is schuldig. Hij verdient de straf van geseling. (Een bijnaam is een woord of een uitdrukking, waarmee men de Heilige, gezegend is Hij, prijst, bijv. de Grote, de Machtige, de Ontzaglijke, de Getrouwe, de Geweldige, de Sterke, de Almachtige, de Genadige, de Barmhartige, de Jaloerse, de zeer Geduldige en Die Rijk is aan liefde). Door onze vele zonden zijn de meeste mensen niet oplettend en zeggen bijv. in het Jiddisch of in hun eigen taal: „G'd zal hem straffen” of iets dergelijks. Hierbij overtreden zij een verbod uit Tora. Als men zonder G'ds naam of bijnaam gevloekt heeft of wanneer de vloek uit het verband van de woorden is af te leiden, bijvoorbeeld, wanneer men gezegd heeft: „Moge diegene niet door G'd gezegend worden” of iets dergelijks, ofschoon men niet schuldig is aan een straf van geseling, blijft het toch verboden⁷. Zo is het verboden om in welke brief dan ook, ongeacht de taal, Zijn naam geprezen is Hij, te schrijven. Vele vergissen zich en schrijven Zijn naam, geprezen is Hij, in hun eigen taal of ze schrijven het woord *Ad'ieu*. Dit is frans; het betekent 'met G'd'. Dit is streng verboden, want na een tijdje komt die brief op een vuilnishoop terecht. Wanneer men G'ds naam wil vermelden, dient men het woord **HASJEM** te gebruiken en niet zoals vele mensen fout doen en *Adosjem* zeggen, want dit is niet eerbiedig voor G'd⁸.

1. KSA 6:1

2. Sj.A. HaRav 185:2

3. Hoofdstuk 46 [Boek voor vromen]

4. Nedariem 62a

5. KSA 6:2

6. KSA 5:3

7. Chosjen Hamisjpat 27

8. Toéré Zahav, hfdst. 621